

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ՍՅՈՒՆԻՔԻ ՄԱՐԶ**

ԿԱՊԱՆ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՀԱՄԱՅՆՔ

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր

ԿԱՊԱՆ ՔԱՂԱՔԻ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ

ԵՎ

ԲՆԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ԱՌՈՂՋՈՒԹՅԱՆ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ

ՆԱԽԱԲԱՆ

Կապան քաղաքի շրջակա միջավայրի և բնակչության առողջության պահպանման 2015թ. ծրագիրը կազմվել է «Ոնկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական վճարների նպատակային օգտագործման մասին» ՀՀ օրենքի /ՀՕ-188, 15.05.2001թ./ և «Տեղական ինքնակառավարման մարմինների կողմից առաջարկվող բնապահպանական ծրագրով նախատեսված միջոցառումների իրականացման առաջնայնությունը և դրանց ֆինանսավորման համամասնությունները ՀՀ Բնապահպանության նախարարության ու ՀՀ Առողջապահության նախարարության հետ համաձայնեցնելու կարգը հաստատելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման /N 1544-Ն, 26.09.2002թ. և 27.02.2014թ. N 197- ն որոշման բնապահպանական ծրագրերի մշակման կարգը հաստատելու մասին/ պահանջներին համապատասխան:

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Կապանը Հայաստանի Հանրապետության լեռնահանքային արդյունաբերական կենտրոններից մեկն է: Պղնձի և բազմամետաղային հանքավայրի երկարամյա շահագործումը, շրջակա տարածքներում իրականացված և իրականացվող երկրաբանահետախուզական աշխատանքների հսկայական ծավալները, խոշոր պոչամբարների առկայությունը, հին հանքախորշերի փլուզման վտանգները, սողանքային ակտիվ գործունեությունները, լանջերի հողատարումը, ժամանակին կատարված տարածքի անտառների անկանոն հատումները, քաղաքի միջով անցնող և խոշոր բեռնատարների երթևեկությամբ ծանրաբեռնված միջազգային ավտոմայրուղին քաղաքի բնության և բնակչության առողջության համար էկոլոգիական մեծ ռիսկեր են պարունակում: Նախատեսվում է մոտ ապագայում «Հյուսիս-Հարավ» միջպետական մայրուղու նախագծով փոխել Կապան համայնքով անցնող մայրուղու կարգավիճակը, որով կթեթևացվի նշված ճանապարհի ծանրաբեռնվածությունը:

Չնայած մատնանշված բազմաթիվ վտանգների և էկոլոգիական ակնառու խնդիրների առկայությանը, մինչև այժմ իրավիճակի գնահատման և իրական պատկերը ստանալու նպատակով որևէ համալիր միջոցառում չի իրականացվել, ինչը դժվարացնում է խնդիրների բացահայտումն ու այդ խնդիրների լուծմանն ուղղված միջոցառումների արդյունավետության ապահովումը:

Քաղաքի կենտրոնով անցնող Վաչագան և Ողջի գետերի հուները աղտոտված են կենցաղային աղբով և տարիներ ի վեր կուտակված գետաբերուկներով ու տիղմով, ինչը սանիտարահիգիենիկ անբարենպաստ իրավիճակ է ստեղծել:

2009թ.-ից պարբերաբար տեղական և պետական բյուջեով (բնապահպանական ծրագրով) իրականացվում է նշված գետերի հունների մաքրման աշխատանքներ:

Նախատեսվում է շարունակել այդ գործընթացը՝ նպատակ ունենալով ավարտել գետի հունի մաքրման աշխատանքները:

Տրանսպորտային միջոցների թվաքանակի մեծացումը, միջպետական ծանրաբեռնված մայրուղու քաղաքի կենտրոնով անցնելու հանգամանքը՝ փողոցների կանաչապատման, ծառատնկման, ընդհանուր օգտագործման կանաչ տարածքները ընդլայնելու անհրաժեշտություն է առաջացրել: Կապան քաղաքի կենտրոնական փողոցների՝ (Չարենցի, Ա.Մանուկյան, Մ. Ստեփանյան) մայրերին 1955-1960 թվականներից որպես դեկորատիվ տնկված ծառատեսակները ներկա դրությամբ արդեն ծերացել են, բները հաստացել: Իսկ որոշ ծառեր չորացել կամ գտնվում են կիսաչոր վիճակում: Ամեն տարի ուժեղ քամիների ժամանակ ջարդվում են և ընկնում գետնին, վտանգավորություն ստեղծելով երթևեկող տրանսպորտային միջոցների և հետիոտնի համար: Ծառերի արմատները դեպի վերև աճելով խարխուլ են մայրերի սալիկները և հողաշերտը բարձրացնելով անհարմար և դժվարանցանելի են դարձրել նշված փողոցների մայրերով անցնող բնակիչների համար: Այդ պատճառով բնակիչների կողմից բազմաթիվ անգամ բողոքներ են ներկայացվել համայնքին, միջոցներ ձեռնարկելու և վերացնելու այդ թերությունները: Հատկապես գիշերային ժամերին լուսավորության բացակայության ժամանակ վտանգավոր է դարձել մարդկանց համար քայլելը: Ներկա իրավիճակի պատճառը մայրերին ժամանակին ծառատնկման համար ոչ ճիշտ ծառատեսակի ընտրությունն էր: Ծառերը թե՛ արմատների աճման բնույթով, թե՛ իրենց սաղարթով և բների

չափսերով չեն համապատասխանում փողոցների մայթերին տնկվելու համար որպես ծառատեսակներ պահանջվող չափանիշներին և այդպիսի ծառատեսակները չպետք է տնկվեն մայթերում: Այսօր խնդիր է առաջացել համայնքի համար: Ծառերը պետք է հանվեն, մայթերը բարեկարգվեն, իսկ հին ծառերի փոխարեն պետք է տնկվեն այնպիսի ծառեր, որպեսզի հետագայում աճելուց նման խնդիրներ չառաջանան: 2014 թվականին համայնքի բնապահպանական ծրագրով պետական բյուջեից հատկացված 7353.5 հազ.դրամ գումարով տարվա ընթացքում իրականացվելու է Ա. Մանուկյան փողոցի <<Շարմ>> հանրախանութից սկսած 80.0 գ.մ հատվածի բարեկարգման, ծառերի հանման և նոր տեսակի տնկիների տնկման աշխատանքներ: Ծրագրի ընդհանուր արժեքը համաձայն նախագծանախահաշվային փաստաթղթերի կազմում է 150.0 մլն. դրամ: Համայնքը միջոցներ է ձեռնարկում պետական բյուջեից բնապահպանական ծրագրերով հատկացված գումարներով և տեղական, միջազգային դոնոր կազմակերպությունների աջակցությամբ ավարտել աշխատանքները:

Նախատեսվում է 2015թ. Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեից բնապահպանական ծրագրով՝ սուբվենցիայի կարգով հատկացված ֆինանսական միջոցներով 15406.3 հազ.դրամ շարունակել վերը նշված աշխատանքները: Նշված գործընթացը կիրականացվի նաև մյուս փողոցներում. իսկ մայթերը միաժամանակ կբերվեն բարվոք վիճակի: Արդյունքում կգեղեցկանա և կբարեկարգվի քաղաքի կենտրոնական հատվածը: Նշված մայթերին ծրագրով նախատեսվում է տնկել այնպիսի դեկորատիվ ծառատեսակի տնկիներ, որոնք իրենց հատկանիշներով և չափանիշներով համապատասխանում են մայթերին աճեցնելու համար: Ծրագրի կազմմանը խորհրդատվության կարգով մասնակցել է համայնքում գործող «Խուստուփ» բնապահպանական - հասարակական կազմակերպությունը:

Բնակչության բնապահպանական տեղեկատվությունը և իրազեկումը որոշակիորեն ապահովում է քաղաքում գտնվող Օրիուս բնապահպանական տեղեկատվության կենտրոնը, ինչը սակայն չի կարող լիարժեք լինել քաղաքի էկոհամակարգի վերաբերյալ հավաստի տվյալների բացակայության պատճառով:

Կապան քաղաքային համայնքի ենթակայության արտադարոցական ուսումնական հաստատություններում՝ երեք երաժշտական և երեք մարզադպրոց, արվեստի, գեղարվեստի, ՄՊՍԿ, <<Մանկական կենտրոն>> ՀՈԱԿ-ներ են հաճախում՝ 1496 երեխա, աշխատողները՝ 230: Նախադարոցական ուսումնական 12 հաստատություններում աշխատողների թիվը՝ 369, սաների թիվը 1545:

Ուսումնական հաստատություններ հաճախող սաների, աշակերտների բժշկական սպասարկումը իրականացվում է հաստիքացուցակով նախատեսված բուժքույրերի միջոցով:

Համայնքը ամեն տարի տեղական բյուջեի հնարավորությունների սահմաններում որոշ աշխատանքներ է իրականացնում բարելավելու նշված ուսումնական հաստատություններում բժշկական սպասարկումը, սակայն այդ ուղղությամբ աշխատանքներ շատ կան:

Ակնկալում ենք «Շրջակա միջավայրի և բնակչության առողջության պահպանման» բնապահպանական ծրագրի «Առողջապահության» միջոցառման բաժնում նախատեսված ֆինանսական միջոցներով նշված ուսումնական հաստատությունների բուժկետերի համար ձեռք բերել բժշկական գործիքներ, գույք, սարքավորումներ և դեղորայք /ձեռքբերվող դեղորայքի ցանկը կհամաձայնեցվի «Կապանի բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ-ի համապատասխան բաժնի մասնագետների հետ/: Արդյունքում կբարձրացվի երեխաների և աշակերտների, ինչպես նաև աշխատողների անհարժեշտության դեպքում առաջին բուժօգնության և բուժսպասարկման գործունեության մակարդակը:

Ծրագրի առաջնայնությունները սահմանել ենք նկատի ունենալով քաղաքում վերը նշված վտանգների և ակնառու խնդիրների առկայությունը, ինչպես նաև՝

հաշվի առնելով քաղաքի և շրջակա տարածքների վրա լեռնահանքային արդյունաբերության բացասական ազդեցությունը,

համոզված լինելով, որ հնարավոր չէ համայնքի կայուն զարգացումը առանց բնապահպանական բաղադրիչի,

գիտակցելով մարդու լիարժեք կենսագործունեության համար էկոլոգիական անվտանգության ապահովման կարևորությունը,

2010 թվականին Կապան քաղաքում <<Ընկերությունների կողմից վճարվող բնապահպանական վճարների նպատակային օգտագործման մասին>> ծրագրով իրականացվել է Կապանի

«Բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ-ի տարածքում սեպտիկ թափոնների, թաղման փոսի և սրածայրի կառուցում, որի համար Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունը սուբվենցիայի կարգով համայնքին հատկացրել է 3.002.100 դրամ: Արդյունքում բժշկական վտանգավոր թափոնները վնասազերծվում են սանիտարական կանոններին և նորմերին համապատասխան, ինչն էականորեն նվազեցրել է շրջակա միջավայրի աղտոտումը տոքսիկ էլեմենտներով: 2011 և 2012թթ. բնապահպանական ծրագրով իրականացվել են Ողջի գետի հունի մաքրման աշխատանքները: 2013թ իրականացվել է Դավիթ Բեկի արձանին հարակից կամրջից մինչև «Շարմ» հանրախանութի ընկած հատվածի բարեկարգման, ծառերի տնկման և նոր տեսակի տնկիների տնկման աշխատանքներ, իսկ 2014 թվականին նախատեսվում է Ա. Մանուկյան փողոցի մայթի «Շարմ» հանրախանութի հարակից հատվածից մինչև «Կապանի գյուղմթերքների շուկա» ՍՊԸ-ին միացնող կամրջի գետափնյա հատվածի ծառերի էտման, հատման, ծառատնկման և տարածքի կանաչապատման ու վերանորոգման աշխատանքներ:

Համաձայն 27.02.2014թ. ՀՀ կառավարության թիվ 197-Ն որոշման, սույն թվականի հունիսի 13-ին Կապանի քաղաքապետարանի նիստերի դահլիճում կազմակերպվել է 2015թ. բնապահպանական ծրագրի քննարկմանն ուղղված հանրային լսում /կցվում է արձանագրությունը/: Նախքան ծրագրի հանրային լսման անցկացումը, այն բնակչության իրազեկման նպատակով տեղադրվել է kapan.am կայքէջում:

ԾՐԱԳՐԻ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ԵՎ ԱԿՆԿԱԼՎՈՂ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԸ

Նպատակ 1 Շրջակա միջավայրի աղտոտման կանխարգելում

Խնդիր 1 Մակերևութային ջրերի աղտոտման սահմանափակում

Գործողություն 1 Վաչագան գետի հունի մաքրում

- Արդյունք** ա/ կենցաղային թափոններից ու գետաբերուկներից կմաքրվի քաղաքի կենտրոնով հոսող Ողջի գետի քաղաքի միջով անցնող հատվածի ջրային ավազը:
բ/ կբարելավվի Ողջի գետի ջրային էկոհամակարգը:
գ/ բարենպաստ պայմաններ կստեղծվեն գետի ջրային ֆաունայի, հատկապես ձկների պահպանության համար:

Խնդիր 2 Մթնոլորտային օդի բարելավում

Գործողություն 1 Կապան քաղաքի Ա. Մանուկյան փողոցի կենտրոնական հատվածի մայթերին ծառատնկում, կանաչ տարածքների վերականգնում և բարեկարգում:

Արդյունք ա/մթնոլորտային օդում փոշու և տրանսպորտային արտանետումների խտությունների նվազում /հատկապես երթևեկությամբ ծանրաբեռնված կենտրոնական փողոցների և քաղաքի կենտրոնական մասով անցնող Հայաստան-Իրան ավտոմայրուղու երկայնքով/:

բ/ կնպաստի քաղաքում բարենպաստ միկրոկլիմայի ձևավորմանը:

Գործողություն 2. Քաղաքի կենտրոնական հատվածի մայթերի բարեկարգում.

Արդյունք ա/ Բարեկարգված մայթերով հետիոտնի անվտանգ տեղաշարժման ապահովում:

Խնդիր 3 Առողջապահական համակարգի հզորությունների ուժեղացում

Գործողություն 1 Կապան քաղաքային համայնքի ենթակառուցվածքային, ՆՈՒՀ-երի, արտադարձական ուսումնական հաստատությունների համար գույքի, բժշկական սարքավորումների, գործիքների և դեղորայքի ձեռքբերում:

Արդյունք ա/ կբարելավվի ՆՈՒՀ-երի և արտադարձական ուսումնական հաստատություններ հաճախող աշակերտների բուժսպասարկման մակարդակը:

բ/ կմեծանա ՆՈՒՀ-երի և արտադարձական ուսումնական հաստատությունների տեխնիկական զինվածությունը և որակյալ բուժսպասարկում ապահովելու հնարավորությունը:

գ/ Կբարձրանա սաների և աշակերտների առողջության պահպանմանն ուղղված կանխարգելիչ միջոցառումներն ապահովող գործընթացների մակարդակը:

ԱՄՓՈՓՈՒՄ

Ծրագրի իրականացումը թույլ կտա ապահովել 2014թ. իրականացված բնապահպանական միջոցառման շարունակականությունը, կնպաստի համայնքի բնակչության համար առողջ կենսամիջավայր ստեղծելուն, հետազոտությունները կօգնեն բնապահպանական խնդիրների բացահայտմանը և դրանց լուծմանն ուղղված միջոցների ճիշտ օգտագործմանը: Այն թույլ կտա նաև ապահովել բնապահպանական հետազոտության փոխկապակցվածությունն ու անընդհատությունը: Համայնքի սոցիալ-տնտեսական զարգացումը կդրվի կայուն և ամուր հիմքերի վրա:

Համայնքի ղեկավար՝

Ա. Հայրապետյան

**Կապան քաղաքի շրջակա միջավայրի և բնակչության առողջության պահպանման
ծրագիրը և ֆինանսավորման աղբյուրները**

Հ/Հ	Միջոցառման անվանումը	Ծրագրի արժեքը, ընդամենը /հազ. դրամ/	Այդ թվում ըստ ֆինանսավորման աղբյուրների՝			Ծանոթություն
			պետական բյուջե /հազ. դրամ/	տեղական բյուջե /հազ. դրամ/	այլ /հազ. դրամ/	
I	Բնապահպանական միջոցառումներ	21705.8	15406.3		6299.5	
1	Մակերևութային ջրերի և ջրային էկոհամակարգի պահպանություն, այդ թվում՝	6299.5			6299.5	
1.1	Ողջի գետի հունի մասնակի մաքրում	6299.5			6299.5	
2	Մթնոլորտային օդի պահպանություն, այդ թվում՝	15406.3	15406.3			
2.1	Կապանի Ա.Մանուկյան փողոցի մայթերի ծառատնկման, կանաչապատ տարածքների վերականգնման, բարեկարգման և վերանորոգման աշխատանքներ	15406.3	15406.3			
II	Առողջապահական միջոցառումներ	6445.0			6445.0	
1	Աջակցություն Կապան քաղաքային համայնքի ենթակայությամբ գործող ուսումնական հաստատությունների բուժկետերին	6445.0			6445.0	
1.1	Բժշկական գործիքների և սարքավորումների ձեռքբերում	4264.0			4264.0	
1.2	Գույքի ձեռքբերում	1466.0			1466.0	
1.3	Դեղորայքի ձեռքբերում	715.0			715.0	
	ԸՆԴՀԱՆՈՒՐԸ	28150.8	15406.3		12744.5	

Հասցեարձան էմ

Կապան քաղաքային համայնքի ղեկավար

Ա. Հայրապետյան

<< 09/05 >> 2014թ.

Կապան քաղաքի 2015 թվականի բնապահպանական և առողջապահական ծրագրերում ընդգրկված միջոցառումների
իրականացման առաջնայնությունները, ֆինանսավորման համամասնությունները և ակնկալվող արդյունքները

N	Միջոցառման անվանումը	Գումարը /հազ. դրամ/	Համամասնությունը %	Ակնկալվող արդյունքները	
1	ԲՆԱՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	21705.8	77	<ul style="list-style-type: none"> Կենցաղային թափոններից և գետաբերուկներից կմաքրվի Ողջի գետի ջրային ավազանը: Կբարելավվի Ողջի գետի ջրային էկոհամակարգը: Բարենպաստ պայմաններ կստեղծվեն գետի ջրային ֆաունայի, հատկապես ձկների պահպանության համար: Կբարձրանա 2012թ. իրականացված Ողջի գետի մաքրման աշխատանքների արդյունավետությունը և կապահովվի նշված աշխատանքների շարունակականությունը: Կնվազի կենցաղային աղբով գետի աղտոտման ռիսկերը: Ա. Մանուկյան փողոցի ծրագրով նախատեսված հատվածի մայրերի անհարթության պատճառ դարձած ծառերը կհատվեն և կփոխարինվեն նոր տնկիներով, ինչպես նաև կվերականգնվի նշված հատվածների կանաչ տարածքները: Մթնոլորտային օդում կնվազի փոշու և տրանսպորտային արտանետումների խտությունները, հատկապես քաղաքի կենտրոնական մասով անցնող <<Այաստան-Իրան>> ավտոմայրուղու երկայնքով: Կնպաստի քաղաքում բարենպաստ միկրոկլիմայի ձևավորմանը: Կապահովվի բարեկարգված մայրերով հետիոտնի անվտանգ տեղաշարժը:	
1.1	Ողջի գետի հունի մաքրում	6299.5	22		
1	Մակերևույթային ջրերի և ջրային էկոհամակարգի պահպանություն	6299.5	22		
2	Մթնոլորտային օրի պահպանություն	15406.3	55		
2,1 *	Կապանի Ա. Մանուկյան փողոցի մայրերի ծառատնկման, կանաչապատ տարածքների վերականգնման, բարեկարգման և վերանորոգման աշխատանքներ	15406.3	55		

II	ԱՌՊՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ	6445.0	23	<p>Համայնքի ենթակառուցվածքի ՆՈՒՀ-երը, արտադրողական ուսումնական հաստատությունները ձեռք կբերեն բժշկական սարքավորումներ և առաջին օգնության համար պահանջվող դեղորայք:</p> <p>Կրթելակվի ՆՈՒՀ-եր և արտադրողական ուսումնական հաստատություններ հաճախող սաների, աշակերտների բուժսպասարկված մակարդակը:</p> <p>Կրթածրանա ՆՈՒՀ-երի և արտադրողական ուսումնական հաստատությունների տեխնիկական զինվածությունը և որակյալ բժշկական սպասարկման, առաջին բուժօգնության ապահովման հնարավորությունները:</p> <p>Կրթածրանա սաների և աշակերտների առողջության պահպանմանն ուղղված կանխարգելիչ միջոցառումներն ապահովող գործընթացների մակարդակը:</p>
1	Աջակցություն Կապան քաղաքային համայնքի ենթակայությամբ գործող ուսումնական հաստատությունների բուժկետերին	6445.0	23	
1.1	Բժշկական գործիքների, սարքավորումների ձեռքբերում	4264.0	15	
1,2*	Գույքի ձեռքբերում	1466.0	5	
1.3	Դեղորայքի ձեռքբերում	715.0	3	
ԸՆԴՀԱՄԵՆԸ		28150.8	100.0	

* Ծանոթություն. Համայնքը նախատեսում է 2015թ. Բնակահայանական ծրագրով, պետական բյուջեից նախատեսվող 15406.3 հազ. դրամ սուբվենցիայի հաշվին իրականացնել Կապան քաղաքի Ա. Մանուկյան փողոցը <<Կապանի գյուղթեղերի շուկա>> ՍՊԸ-ին միացնող կամրջից մինչև թիվ 3 միջնակարգ դպրոցն ընկած գետափնյա հատվածի մայթերի ձեռնարկ, հատման, հատման, ծառատնկման և տարածքի կանաչապատման ու վերանորոգման աշխատանքներ: Ծրագրի ընդհանուր արժեքը 150,0 մլն դրամ է: Միջոցներ է ձեռնարկվում պետական բյուջեից հատկացված գումարների հետ համատեղ դոնոր կազմակերպությունների ներդրումների հաշվին շարունակել և ապրտին հասցնել այդ աշխատանքները: